

lacioni ur̄e. immo exactioni. et sepo
sitis occupationib; quib; uehement̄er
aretabar. huic unā lucubratiuncu
lam dedi. magis sensum ex sensu
quā ex ūbo uerbū transferēs. Nul
toy cōdicum uarietatem uiciosissi
mā amputauit. sola ea que intelli
gentia integra in ūbis chaldeis in
uenire potui. latinis expressi. Acci
pice iudith uiduam. castitatis exem
plū. et triumphali laude. p̄petuus
eam p̄conus declarate. Hanc enim
n̄ solum feminis s; et uiris imitabi
lem dedit. qui castitatis eī remuniā
tor uirtutē talem tribuit. ut inue
tum om̄ib; hominib; uinceret. et in
supabilem superaret. **Explicit prolog.**

Incipit liber iudith.

Arphaxat itaq; rex
medoy subiugauit
rat multas gentes
imperio suo. et ipse
edificauit ciuita
tem potentissimā. quā appellauit eg
bathanis. Ex lapidib; quadratis et
sectis fecit muros eius. in altitudi
nē cubitoꝝ septuaginta. et in latitu
dine cubitoꝝ triginta. Turres uero
eius. posuit in altitudine cubitoꝝ
centum. P̄ quadrum uō eaz; latus
utrumq;. uicenoꝝ pedum spacio ten
debat. Posuitq; portas eius. in al
titudine turriū. Et gl̄abatur quasi
potens in potentia exercitus sui. et
in gl̄a quadrigaz; suaz;. Anno igit
duodecimo regni sui. nabuchodono
soꝝ rex assyrioy qui regnabat in ni
nive ciuitate magna. pugnauit et

arphaxat. et obtinuit eū in campo
magno qui appellatur ragau circa
eufraten. et tygrim. et iadasan. in
campo erioth regis elycoꝝ. Tunc ex
altatum ē regnū nabuchodonosoz.
et cor eius eleuatum ē. Et misit ad
om̄s qui habitabant in cicilia et da
masco et lybano. et ad gentes que sūt
in carmelo et cedar. et inhabitantes
galyleam. et in campo magno esdre
lon. et ad om̄s qui erant in samaria.
et transflum iordanē usq; ierlm. et
ad omnē terrā yesse. quousq; pue
niatur ad montes ethiope. Ad hos
om̄s misit nūcios nabuchodonosoz.
rex assyrioy. Qui om̄s uno aīo con
tradixerunt. et remiserunt eos ua
cuos. ac sine honore abiicerūt. Tunc
indignatus nabuchodonosoz rex ad
omnē terrā illam. iurauit p̄ thro
nū suū et regnū. qd̄ defenderet se

A de omnib; hys. **I**
Anno t̄ciodesimo nabuchodono
soꝝ regis. uicesima sexta die p̄mi mē
sis. factū est ūbum in domo nabucho
donosoz regis assyrioy. ut defenderet
se. Vocauitq; om̄s maiores. om̄esq;
duces bellatores suos. et habuit cū
eis mysteriū consilij sui. Dixitq;
cogitationē suam in eo ē. ut oēm
terrā suo subiugaret impio. Qd̄
dictum cū placuisset omnib; uoca
uit nabuchodonosoz rex holofernē
p̄ncipem militie sue. et dixit ei. Eg
dere adūsū om̄e regnū occidentis.
et contra eos p̄cipue qui cōtempse
runt impiū meū. Non parceret ocl̄s
tuus ulli regno. om̄nēq; urbē mi

nitam subiugabis in. Tunc holofernes uocauit duces et magistrat' uirtutis assyrioz; et dinumerauit uiros in expeditione sicut pcepit ei rex: centum uiginti milia peditu' pugnatoz. et equites. et sagittarios duodecim milia. Omnemq; expeditione suam p'fecit in multitudine innumabiliu' cameloz. cu' hys que exercitib; sufficerent copiose: bouum quoq; arma. gregesq; ouiu'. quoz n' erat numerus. Frumtu' ex omni syria in transitu suo compari constituit: aurum uo' et argentu' de domo regis assumpsit multu' nimis. Et p'fectus e' ipse et omnis exercitus cu' quadrigis et equitib; et sagittariis: qui coopererunt faciem terre sicut locuste. Cumq; p'cessisset fines assyrioz: uenit ad moeres magnos ange. qui sunt a sinistro c'cilie. Ascenditq; omnia castella eoz: et obrinuit omne munitione. Effregit aut' omne ciuitate opimatissima melorhi. p'dauitq; omnes filios tharhis: et filios ysmahel qui erant contra faciem deserti. et ad austru' terre zeleon. Et transiuit eufraten. et uenit in melopotamia: et fregit omnis ciuitates excessas. que erant ibi. a torrente mambre usq; quo pueniatur ad mare. Et occupauit terminos ei' a c'cilia usq; ad fines iaphet: qui sunt ad austru'. Conduxitq; omnis filios madian. et p'dauit omne locupletatione eoz: omnisq; resistentes sibi occidit in ore gladij. Et post hec descendit in campos damasci. i' dieb; messis: et succendit oia sara:

omnisq; arbores. ac uineas fecit incidit. Et cecidit timor illi: sup omnes inhabitantes terram. **III**

Uinc miserunt legatos suos. uniusq; urbium. et p'ncipaz. reges. et p'ncipes: syrie scilicet melopotamie. et syrie sobal. et lybie atq; cilicie. Qui uenientes ad holofernem: dixerunt. Desinat indignatio tua: circa nos. Melius e' enim ut uiuere seruiam nabuchodonosor regi magno. et subditi simus tibi: qua' morientes cu' interitu nro. ipi seruitutis dampna patiamur. Omnis ciuitas nra. omnisq; possessio. omnis colles. et campi. armenta bouum. greges ouiu' caprazq; equoz. et cameloz. et uniuerse facultates nre atq; familie i' conspectu tuo sunt: sint omnia sub lege tua. Nos etiã et filij nri: serui tui sumus. Veni nobis pacificus do' et utere seruitio nro sicut placuerit tibi. Tunc descendit de montib; cu' equitib; in uirtute magna. et obrinuit omne ciuitate. et omne inhabitante terra. De uniuersis aut' urbib; assumpsit sibi auxiliarios uiros. fortes. et electos ad bellum. Tantusq; metus p'ncipaz illis incubuit: ut uniusq; urbium habitatores. p'ncipes et honorati. simul cu' p'lis exirent. obuia uenienti: excipientes eum cu' coronis et lampadib;: ducentes choros in tybis et tympanis. Hec tam ista facientes: ferocitate pectoris eius mitigare potuerunt. Nam et ciuitates eoz destruxit: et lucos eoz excidit. Precepit eni' illi nabucho

donosor rex. ut om̄s deos t̄re extimi-
naret: uidelicet ut ip̄e solus d̄s de-
ceretur: ab hys nationib; que potu-
tussēt holofernis potentia subiuga-
ri. **P**ransiens aut̄ syriam sobal ⁊ om-
nem appamā. omnēq; mesopotami-
am: uenit ad ydumeos in terrā ga-
baa. **A**cepitq; ciuitates eor: et se-
dit ibi p̄ triginta dies. In quib; dieb;:
adunari p̄cepit uniūsum exercitū

Uirtutis sue. **H**
Unc audientes hec filij isrl̄ q̄
habitabant in terra iuda: timue-
runt ualde a facie eius. Tremor etiā
et horroz inuasit sensus eor: ne hoc
faceret iherlm̄ et templo d̄ni: qd̄ fe-
cerat ceteris ciuitatib; ⁊ templis eor.
Et miserūt in omnē samariā. per
circuitū usq; ihericho: et p̄occupa-
uerunt om̄s uertices montū. **E**t
murus circūdederunt uicos suos: et
congregauerūt frum̄ta in p̄paratio-
nē pugne. **S**acerdos etiam elyachim
scripsit ad uniūsos qui erant cont̄
eldrelon que ē contra faciē magni
campi iuxta dothaym. et uniūsis p̄
quos transitus eē poterat: ut obtine-
rent ascensum montū p̄ quos uia
eē poterat ad iherlm̄: et illic custodi-
rent ubi angustū iter esse p̄cerat
int̄ montes. **E**t fecerunt filij isrl̄:
sc̄lm̄ qd̄ constituerat eis sacerdos
d̄ni elyachim. **E**t clamauit oīs p̄ls
ad d̄nm instantia magna: et humi-
hauerunt aīas suas in ieiunijs. ip̄i
et mulieres eor. **E**t induerunt se sa-
cerdotes cilicys: et infantes p̄stra-
uerunt cōtra faciē templi d̄ni:

et altare d̄ni opuerunt cilicio. **E**t cla-
mauerūt ad d̄nm d̄m isrl̄ unanimit̄:
ne darentur in p̄dam infantes eor: ⁊
uxores eor in diuisionē: et ciuitates
eor in extimū. et sc̄a eor in pollu-
tionē. **T**unc elyachim sacerdos d̄ni
magn̄. circūuit omnē isrl̄: allocut̄
q; est eos. dicens. **S**citote qm̄ exau-
diuit d̄ns p̄ces ur̄as. si manentes p̄
manseritis in ieiunijs et oratōib;:
in conspectu d̄ni. **M**emores estote
moysi serui d̄ni: qui amalech confi-
dentē in uirtute sua. et in potentia
sua. et in exercitu suo. et in clypeis
suis. et in currib; suis. et in equitib;
suis: nō ferro pugnando sed p̄cibus
sc̄is orando detecit. **S**ic erunt uniū
si hostes isrl̄: si p̄seueraueritis ī hoc
ope qd̄ cepistis. **A**d hanc igitur exho-
rationē eius. deprecantes d̄nm p̄mane-
bant in conspectu d̄ni: ita ut etiam
hij qui holocausta d̄no offerebant. p̄
cincti cilicys offerrent sacrificia d̄no:
et erat cinis sup̄ capita eor. **E**t ex
toto corde suo omnes orabant d̄m: ut
uisitaret p̄lm̄ suū isrl̄.

Dunclatumq; est holoferni p̄n-
cipi milicie assyrior. qd̄ filij
isrl̄ p̄pararent se ad resistendum. ac
montū itinera conclusissent: et fu-
rore nimio exarsit in iracundiam
magnā. **S**ocauitq; omnes p̄ncipes
moab et duces amon: et dixit eis:
Dicite m̄ quis sit p̄ls iste qui mon-
tana obsidet: aut que et quales. et
quante sint ciuitates eor. que etiā
sit uirtus eor. an que sit multitudo
eor. uel quis rex milicie eor: quate

112

p̄ omnib; qui habitant in oriente.
 isti contempserunt me. & nō exierunt
 obuiā nobis ut susciperent nos cū
 pace. Tunc achior dux omnium filioꝝ
 amon: respondens ait. Si digneris
 audire dñe mi. dicam ueritatē in
 conspectu tuo. de ip̄lo isto qui ī mon
 tanis habitat: et nō egredietur ūbū
 falsum ex ore meo. Popl's iste: ex p̄ge
 ne chaldeoꝝ ē. Hic primū in mesopo
 tammā habitauit: qm̄ noluerunt seq̄
 deos patrum suoz qui erant in fra
 chaldeoꝝ. Deserentes itaq; cerimo
 nias patrum suoz que in multitu
 dine deoz erant. unū dñm celi colue
 runt: qui et p̄cepit eis ut exirent
 inde. et habitarent in charram. Cūq;
 coopuisset omnē terrā fames. Descen
 derunt in egyptum: illiq; p̄ quadꝝm
 gentos annos sic multiplicati sūt:
 ut dinumerari eoz exercit' nō posset.
 Cumq; grauasset eos rex egypti. atq;
 in edificationib; urbū suaz in luto
 et latere subiugass; eos: clamauerūt
 ad dñm suū. Et percussit totam terrā
 egypti: plagis uariis. Cumq; ele
 cissent eos a se egypti. et cessass; pla
 ga ab eis. et iterum uellent eos cape
 re ad suū seruitiū reuocare: fugien
 tib; hijs d's celi mare apuit. ita ut
 hinc inde aque quasi muri solidaren
 tur: et isti pede sicco fundū maris p̄
 ambulando transirent. In quo loco
 dum innumerabilis exercitus egypti
 oꝝ eos p̄sequeretur: ita aquis co
 optus est: ut nō remaneret uel un'
 qui fēm̄ posteris nūciaret. Egredis
 etiā mare rubrum. Deserta synā mō

tis occurrerūt: in quib; nūquā ho
 mo potuit habitare. uel filius hoīs
 requieuit. Illic fontes amari obtul
 cati sunt eis ad bibendū: et p̄ annos
 quadraginta annonā de celo conse
 cuti sunt. Ubicūq; ingressi sūt. sine
 arcu et sagitta et absq; scuto et gla
 dio. d's eoz pugnauit p̄ eis. & uicit:
 et nō fuit qui insultaret popl'o ist:
 nisi quando recessit a cultura dñi di
 sui. Quotienscūq; autē p̄ter ip̄m de
 um suū. alterum coluerunt: dati sūt
 in p̄dam. et in gladiū. et in obp̄uū.
 Quotienscūq; autē penituerunt se
 recessisse a cultura dei sui: dedit eis
 d's celi uirtutē resistendi. Veniq; cha
 naneū regem et rebusēū et ferezeū
 et etheum et eueū et amorreum. et
 om̄s potentes in esebon p̄strauerūt:
 et terras eoz et ciuitates eoz ip̄i pos
 sederunt. Et usq; dum peccassent ī
 conspectu di sui: erant cum illis bo
 na. D's enim illoꝝ: odit iniquitatē.
 Nam et ante hos annos. cū recessis
 sent a uia quā dederat illis deus. ut
 ambularet in ea. exēminati sunt p̄
 lijs. multis a nationib;: et plurimi
 eoz captiui abducti sunt in terrā n̄
 suam. Nup̄ autē reuisi ad dñm deū
 suū. ex disp̄sione quā disp̄si fuerāt.
 adunati sunt. et ascenderunt mōta
 na hec om̄ia: et iterū possidet ierlm̄.
 ubi sunt sc̄a eoz. Hunc ḡ mi dñe p̄
 quire si ē aliqua iniquitas eoz in cō
 spectu di eoz: et ascendam ad illos.
 qm̄ tradens traderet illos d's eoz tibi:
 et subiugati erunt sub iugo poten
 tie tue. Si uō nō est offensio popl'i

am deo suo: nō potuit
 illis. qm̄ d's eoz dedit eis
 uirtutē resistendi. Veniq;
 chaneū regem et rebusēū
 et ferezeū et etheum et
 eueū et amorreum. et om̄s
 potentes in esebon p̄strauerūt:
 et terras eoz et ciuitates
 eoz ip̄i possederunt. Et usq;
 dum peccassent ī conspectu
 di sui: erant cum illis bona.
 D's enim illoꝝ: odit iniquitatē.
 Nam et ante hos annos. cū
 recessissent a uia quā dederat
 illis deus. ut ambularet in
 ea. exēminati sunt p̄ lijs.
 multis a nationib;: et plurimi
 eoz captiui abducti sunt in
 terrā nō suam. Nup̄ autē
 reuisi ad dñm deū suū. ex
 disp̄sione quā disp̄si fuerāt.
 adunati sunt. et ascenderunt
 mōtana hec om̄ia: et iterū
 possidet ierlm̄. ubi sunt sc̄a
 eoz. Hunc ḡ mi dñe p̄ quire
 si ē aliqua iniquitas eoz in
 conspectu di eoz: et ascen
 dam ad illos. qm̄ tradens
 traderet illos d's eoz tibi:
 et subiugati erunt sub iugo
 potentie tue. Si uō nō est
 offensio popl'i

huius coram deo suo; non poterim resistere illis. quoniam deus eorum defendet illos: et erimus in obprobrium uniuersae terre. Et factum est cum cessasset loqui achior uerba haec irati sunt omnes magnates holofernes: et cogitabant interficere eum. dicentes ad alterutrum. Quis est iste qui filios israel posse dicat resistere regi nabuchodonosor: et exercitibus eius. homines inermes. et sine uirtute. et sine pericia artis pugnae? Non ergo agnoscat achior quoniam fallit nos. ascendamus in montana: et cum capti fuerint potentes eorum. tunc cum eisdem gladio transiuerabitur: ut sciat omnis gens quoniam nabuchodonosor deus terre est: et propter ipsum alius non est.

Actum est autem cum cessasset loqui: indignatus holofernes uehementer dixit ad achior. Quoniam prophetasti nobis. dicens quod gens israel defendatur a deo suo: ut ostendam tibi quia non est deus nisi nabuchodonosor. cum percussis eos omnes sicut hominem unum. tunc et ipse cum eis assyriorum gladio interibis. et omnis israel tecum perditione disperiet: et probabis quoniam nabuchodonosor. dominus sit uniuersae terrae. Tuncque gladius militie mee transiet per latera tua: et confixus cades in uulnerato israel: et non respirabis ultra donec exterminetis cum illis. Porro autem si prophetiam tuam ueram existimas. non concidat uultus tuus: et pallor qui faciem tuam obtinuit discedat a te: si uerba mea haec potestas impleri non posse. Et autem noueris quia simul cum illis haec experietis: ecce

ex hac hora illos populo sociaberis: ut cum dignas gladii mei penas experierint. ipse simili ultioni subiaceas. Tunc holofernes precepit seruis suis ut comprehenderet achior. et duceret eum in bethuliam: et traderet eum in manus filiorum israel. Et accipientes eum serui holofernes. profecti sunt per campestria. Sed cum appinquassent ad montana. exierunt contra eos filii dibularum. Illi autem diuites a latere montis. ligauerunt achior ad artorem manibus et pedibus: et sic uinctum de restibus dimiserunt eum: et reuersi sunt ad dominum suum. Porro filii israel descendentes de bethulia: uenerunt ad eum. Quae soluentes. duxerunt ad bethuliam: atque in medio populi illum stantem. percunctati sunt quid retulerent. quod illum uinctum assyrii reliquissent. In diebus illis erant illic principes: orias filius mycha de tribu symeon: et carmi qui et gothoniel. In medio itaque seniorum et in conspectu omnium. achior dixit omnia. que locutus fuerat ipse interrogatus ad holofernem: et qualiter populus holofernes uoluit: propter hoc uerbum interficere eum. et quem admodum ille holofernes iratus iussit eum israelitis hac de causa tradit: ut dum uinceret filios israel. tunc et ipsum achior diuisis iubeat supplicis interire: propter hoc quod dixisset. deus celi defensor est eorum. Cumque uniuersa achior exposuisset: omnes populi ceciderunt in faciem. adorantes dominum: et communi lamentatione et fletu unanimes preces suas domino effuderunt. dicentes.

Dñe d's celi et terre intueere supbiam
 illoꝝ. et respice ad nr̄am humilitatē;
 et faciē scōꝝ tuoz attende. ⁊ osten
 de quia n̄ derelinquis p̄sumtes de te:
 et p̄sumtes de se. ⁊ de sua uirtute glo
 riantes. humilias. finito itaq; fletu.
 et p̄ totum diem oratione p̄loꝝ com
 plecta: consolati sunt achioꝝ. dicētes.
 D's patrum nr̄oz cuius tu uirtutē
 p̄dicasti: ip̄e tibi hanc dabit uicissi
 tudinē: ut eoz tu magis uideas in
 teritum. Cum uō dñs d's nr̄ dederit
 hanc libratem seruis suis. sit et do
 tecum ī medio nr̄i: ut sicut placue
 rit tibi. ita cum tuis om̄ib; conuise
 ris. Tunc oras finito consilio sus
 cepit eū in domū suam: et fecit ce
 nam magnā. Et uocatis om̄ib; p̄s
 biteris simul: expleto ieiunio refe
 cerunt. Postea uō conuocatus oīs
 p̄lis p̄ totam noctem intra eccliam
 orauerunt: petentes auxiliū a deo
Holofernes autē VII. isrl.
 altera die p̄cepit exercitib; su
 is: ut ascenderēt contra bethuliam.
 Erant autē pedites bellatoꝝ centū
 uiginti milia. et equites duodeci
 milia: p̄ter p̄parationes uiroz illoꝝ
 quos occupauerat captiuitas: ⁊ ad
 ducti fuerant de p̄uincis et urbib;
 uniuerse iuuentutis. Om̄s parit̄ pa
 rauerunt se ad pugnā: cōtra filios
 isrl. Et uenerūt p̄ crepidinē montis
 usq; ad apicem qui respicit dotha
 im: a loco qui dicitur belmaa usq;
 ad celmon. qui ē contra esdrelon.
 Filij autē isrl ut uiderunt multitu
 dinē illoꝝ. p̄strauerunt se sup̄ trā.

mittentes cinerem sup̄ capita sua:
 unanimes orantes. ut d's isrl m̄iam
 suā ostenderet sup̄ p̄lm suū. Et as
 sumtes arma sua bellica. federūt p̄
 loca que angusti itineris tramitem
 dirigunt inē montuosa: et erāt cul
 todientes ea. tota die et nocte. Porro
 holofernes dum circuiret p̄ gyrum.
 repperit qd' fons qui influebat aq̄
 ductū illoꝝ. a parte australi extra
 ciuitatē dirigeret: et incidi p̄cepit
 aqueductū eoz. Erant tam̄ n̄ longe
 a muris fontes: ex quib; furim ui
 debantur haurire aquā. ad refocillā
 dum poti qm̄ ad potandū. S; filij
 amon et moab accesserūt ad holofer
 nem: dicentes. Filij isrl nō in lancea
 nec in sagitta confidunt: s; montes
 defendunt illos: et muniunt illos
 colles in p̄cipitio constituti. Et ergo
 sine congressione pugne possis eos
 supare: pones custodes fontū ut n̄
 hauriant ex eis. et sine gladio inefi
 cies eos: uel certe fatigati tradent
 ciuitatē suam. quā putant ī mon
 tib; positam supari nō posse. Et pla
 cuerunt hec ūba coram holoferne.
 et corā om̄ib; satellitib; ei: et con
 stituit p̄ gyrum centenarios p̄ sin
 gulos fontes. Cūq; ista custodia p̄di
 es uiginti fuisset expleta: defecerūt
 cysterne ⁊ collectiones aquay om̄ib;
 inhabitantib; bethuliam. ita ut n̄
 eēt intra ciuitatē unde facerentur
 uel una die: qm̄ ad m̄suram dabat
 p̄lis aqua cotidie. Tunc ad oram
 congregati om̄s uiri femineq;. iuue
 nes et paruuli: omnes simul una

uocē dixerūt. **J**udicet d's inō nos & te. qm̄ fecisti in nos mala. nolens loqui pacifice cū assyrys; et p̄ hoc uendiderit d's nos in manib; eoz. et ideo non est qui adiuuet; cū p̄sternamur ante oculos eoz in siti et in p̄ditione magna. **E**t nunc congregate uniuersos qui in ciuitate sunt; ut sponte nos om̄s tradamus p̄plo holofernis. **N**e lius ē enī ut captiui b̄ndicam̄ d̄m̄ uiuentes; quā moriamur et sum̄ obprobriū om̄m̄ carni; cū uideam̄ uxores n̄ras. et infantes n̄ros. mori ante oculos n̄ros. **C**ontestamur hodie celum et terrā. et d̄m̄ pat̄rū n̄rōz qui uisceratur nos sc̄dm̄ peccata n̄ra; ut iam tradatis ciuitatē in manu milicie holofernis; ut sit finis n̄r breuis in ore gladii. qui longior efficit in ariditate sitis. **E**t cū hec dixisset; factus ē fletus. et ululatus magnus in ecclesia om̄ib; et p̄ multas horas una uoce clamauerūt ad d̄m̄. dicētes. **P**eccauim̄ cū pat̄rib; n̄ris; inuiste egimus; iniquitatē fecim̄. **T**u q̄a pius es miserere n̄ri; et in tuo flagello uindica iniquitates n̄ras; & noli tradere confitentes te p̄plo qui ignorat te. ut n̄ dicant inter gentes ubi est d's eoz. **E**t cū fatigati hys clamorib; et hys fletib; lassati siluissent; exurgens ozias infusus lacrimis dixit. **E**quo animo estote fr̄es; et hos quinque dies expectem̄ a d̄no m̄iam. **S**orsitan enim indignationē suam abscedet; et dabit gl̄am̄ n̄ri suo. **S**i autē transactis quinque dieb; n̄ uenerit adiutor n̄ri; faciem us hec ūba que

Elocuti estis. **VIII.** **E**t factū ē cum audisset hec ūba iudith uidua que erat filia merari. filij ydoj. filij ioseph. filij ozie. filij elai. filij iammor. filij gedeon. filij taphoim. filij achitob. filij melchie. filij enan. filij nathanie. filij salathiel. filij symeon. filij ruben. et uir eius fuit manasses; qui mortuus est in dieb; messis ordeacee. **I**stabat enim sup̄ alligantes manipulos ī campo; et uenit estus sup̄ caput eius; & mortuus ē in bethulia ciuitate sua. et sepultus ē illic cū pat̄rib; suis. **E**rat autē iudith relicta eius uidua; iā annis trib; et m̄sib; sex. **E**t in sup̄iorib; domus sue cubiculū secretū sibi fecerat; in quo cū puellis suis clausa morabatur. **E**t habens sup̄ lumbos suos ciliū. ieiunabat om̄ib; dieb; uite sue; p̄ter sabbata et neomenias. et festa dom̄i isrl̄. **E**rat autē eleganti aspectu nimis. **C**ui uir suus reliquerat diuitias multas. et familiam copiosam; ac possessiones armentis bouum et gregib; ouum plenas. **E**t hec erat in om̄ib; famosissima; qm̄ timebat d̄m̄ ualde; nec erat qui loqueretur de illa ūbum malū. **H**ec itaq; cum audisset qm̄ ozias p̄misisset quod transacto quinto die traderet ciuitatē; misit ad p̄biteros zambri. et charmi. **E**t uenerūt ad illam. **E**t dixit illis. **Q**uid est hoc ūbum in quo consensit ozias. ut tradat ciuitatem assyrys si intra quinque dies n̄ uenerit adiutor n̄ri nobis. **E**t qui estis uos qui

temptatis dñm. Non est iste sermo
qui misericordiam puocet: sed potius qui
iram excitet. et furorem accendat.
Posuisti uos tempus miseracionis
dñi. et in arbitrio uro diem consti-
tuisti ei. Sed quia parcens est dñs.
in hoc ipso peniteam: et indulgen-
tiam eius lacrimis postulem. Non
enim quasi homo sic deus cominabi-
tur: nec sicut filius hoīs ad iracun-
diam inflamabitur. Et ideo humi-
liemus illi aīas nras. et in spū con-
trito et humiliato seruentes illi.
dicamus flentes dño. ut scdm uo-
luntatē suam sic faciat nobiscum
miam suam: ut sicut conturbatū ē
cor nrm in supbia eor. ita etiam de
nra humilitate ghemur: qm non
secuti sumus peccata patrum nror
qui dereliquerūt dñm suū. et aduue-
runt deos alienos. p quo scelere da-
ti sunt in gladiū et in rapinā et in
confusionem. inimicis suis. flos au-
tem alterū dñm nescim: pter ipsum.
Expectem humiles consolationē ei:
et exquiret sanguinē nrm de afflic-
tionib; inimicor nror. et humiliabit
omīs gentes quecūq; insurgunt cont
nos: et faciet illas sine honore dñs
dñs ntr. Et nunc frēs qm uos q estis
psbiteri in iplo dei. ex uobis pender
anima illoy. ad eloquiū urm corda
illoy erigite: ut memores sint qā
temptati sunt patres nri: ut pba-
rentur si uere colerent dñm suum.
Memores ēē debent quom pat ntr
abraham temptatus ē: et p multas
tribulationes pbatus. dei amicus

effectus ē. Sic ysaac. sic iacob. sic
moyses: et omīs qui placuerunt dō.
p multas tribulationes transierunt
fideles. Illi autē qui temptationes nō
susceperunt cū timore dñi. et impaci-
entiam suā et imperiū murmura-
tionis sue. contra dñm pulerunt:
extirpati sunt ab exterminatore:
et a serpentib; pierunt. Et nos q
nec ulescamur pro hys que pati-
mur: sed reputantes peccatis nris.
hec ipa supplicia minora ēē: flagel-
la dñi quasi serui qui corripimur.
ad emendationē nō ad pditionē no-
stram euenisse credam. Et dixerunt
illi: orias et psbiteri. Omnia que lo-
cuta es. uera sunt: et nō est in ser-
monib; tuis ulla reprehensio. Hunc
q ora p nobis: qm mulier scā es.
et timens dñm. Et dixit illis uidith.
Sicut qd loqui potui dei esse cog-
noscat: ita qd facere disposui pro-
bate si ex deo est: et orate ut firmū
faciat consiliū meū dñs. Stabit
uos ad portam nocte ista: et ego
exeam cū abra mea: et orate. ut si-
cut dixistis. in dieb; qnq; respiciat
dñs plm suū isrl. Nos autē nolo
ut scrutemini actum meū: et usq;
dum renūtiem uobis. nichil aliud
fiat nisi oratio p me ad dñm deū
nrm. Et dixit ad eam orias: prin-
ceps iude. Vade in pace: et dñs sit
tecum in ultione inimicor nror.
Et reitentes abierunt. **IX**

Ouib; abscedentib; uidith in-
gressa ē oratorū suū: et in-
duens se cilio posuit cinerē sup

caput suū: et prosternens se dño clamauit ad dñm. dicens. Dñe dñs patris mei symeon qui dedisti illi gladium. in defensione alienigenarū qui uolutores existerunt in conuincione sua. et denudauerūt femur uirginis in confusione. et dedisti mulieres illoꝝ in pdam. et filias eoz in captiuitate. et omnē pdam in diuisione seruis tuis qui zelauerunt zelum tuum. subueni queso te dñe dñs nris michi uidue. Tu enī fecisti priora: et illa post illa cogitasti: et hoc fecim est qd ipse uoluisti. Respice castra assyriorū nunc. sicut tunc castra egyptioꝝ uidere dignatus es: quando post seruos tuos armati currebant. confidentes in quadrigis et in equitatu suo. et in multitudine bellatoꝝ. **S** aspexisti sup castra eoz: et tenebre fatigauerunt eos. Tenuit pedes eoz abyssus: et aque opuerunt eos. Sic fiant et isti dñe qui confidunt in multitudine sua. et in curribus suis: et in contis et in sagittis suis. et in lanceis glāntur: et nesciunt qā tu ipse es deus n̄r qui conteris bella ab initio. et dñs nom̄ est tibi. Erige brachium tuū sicut ab initio: et allide uirtutē illoꝝ in uirtute tua. Cadat uirtus eoz. in iracundia tua: qui pmittunt se uiolare sancta tua. et polluere tabernaculū nominis tui. et deicere gladio suo cornu altaris tui. **F**ac dñe: ut gladio pprio. eius supbia amputetur. Capiatur laqueo oculoꝝ suoz in me: et percuties eum ex labijs caritatis mee. **D**a m̄ in

animo constantiā ut cōtempnam illū et uirtutē eius: ut eūtam illū. **E**rit enī memoriale noīs tui: cum manus femine detecerint eū. Non enī in multitudine ē uirtus tua domine: neq; in equoꝝ iurib; uolūta tua. Nec supbi placuerunt tibi ab initio: s; humiliū et mansuetozū semp tibi placuit deprecatio. **D**s celoꝝ. creator aquaz. et dñs toti creature: exaudi me miseram deprecantem. et de tua miscilia p̄sumente. **M**emento dñe testam̄ti tui: et da ubi in ore meo. et in corde meo consiliū corrobora. ut domus tua in tua scificatione p̄maneat: et om̄s gentes agnoscant qm̄ tu es dñs. et non est alius. **F**actum ē autē cū **X**p̄ter recessasset clamare ad dñm: surrexit de loco in quo iacuerat. prostrata dño. Vocauit q; abram suam: et descendit in domū suam: et abstulit a se cilicium: et exiit se uestim̄to uirginitatis sue. Et lauit corp̄ suū. et unxit se mirro optimo. Et discriminauit crinem capitis sui: et imposuit mitram sup caput suū. Et induit se uestim̄tis iocunditatis sue: induitq; sandalia pedib; suis. **A**ssumpsitq; dextraliola et lilia. et in aures et anulos: et om̄ib; orn̄tis suis ornauit se. **C**ui etiā dñs contulit splendore: qm̄ omnis ista compositio n̄ ex libidine s; ex uirtute pendeat. Et ideo dñs hanc in illa pulchritudine amplauit: ut incompatibili decore omniū oculos appareret. **I**mposuit itaq; abre sue

ascopam uini. et uas olei. et polentā.
 et lapates. et panes. et caseum: et p
 fecta ē. Cumq; uenissent ad portam
 ciuitatis: inuenerūt expectantē orīā.
 et psbiteros ciuitatis. Qui cum ui
 disse eam: stupentes mirati sunt
 nimis pulchritudinē eius. Nichil
 tam interrogantes eam: dimiserunt
 transire. dicentes. **D**s patrū urōy
 det tibi grām. et omē consiliū cordi
 tui sua uirtute corroboret; et glētur
 sup te iherlm: et sit nom tuum in
 numero scōy et iustoy. Et dixerūt
 hu qui illic erant: omēs una uoce.
 Fiat fiat. **J**udith g orans dñm: rñ
 sunt p portas. ipa et abra ei. **F**em
 ē aut cum descenderet montē circa
 ortum diei: occurrerūt ei explorato
 res assyrioy: et tenuerunt eam. di
 centes. **U**nde uenis. aut quo uadis.
Que respondit. **F**ilia sū hebreoy.
Ideoq; fugi a facie eoy; qm futu
 rum agnouī qd dentur uobis in
 depdationē: p eo qd contempnen
 tes uos. noluerunt ultro tradere se
 ipos. et ut inuenerēt misericordiam in
 conspectu urō. **H**ac de causa cogita
 ui meū: dicens. **M**adam ad faciē
 pncipis holofernis ut indicem et
 secreta illoy: et ostendam illi quod
 aditu possit obtinere eos: ita ut nō
 cadat uir unus de exercitu et. **E**t
 cum audissent uiri illi ūba eius. cō
 siderabant faciē eius; et erat in
 oculis eoy stupor: qm pulchritudi
 nē eius mirabantur nimis. **E**t di
 xerunt ad eā. **C**onseruasti animā
 tuam: eo qd tale reperisti consili

um. ut descenderes ad dñm nr̄m. **H**e
 aut scias; qd cum steteris in conspē
 tu eius. bene tibi faciet: et eris gra
 tissima in corde ei. **D**ixeruntq; illā
 ad tabnaculū holofernis: nunciān
 tes eam. **C**umq; intrasset ante faciē
 eius: statim captus ē in suis oculis
 holofernes. **D**ixeruntq; ad eū satel
 lites eius. **Q**uis contempnit popl'm
 hebreoy. qui tam decoras mulieres
 habent. ut nō p hys merito contra
 eos pugnare debeam? **A**idens itaq;
 iudith holofernē sedentē in conopeo
 qd erat ex purpura et auro et sma
 ragdo et lapidib; pnciosis simul in
 textum: et cū in faciē eius inten
 disse: adorauit eū. psteruens se
 sup terrā. **E**t leuauerunt eā serui
 holofernis. iubente dño suo. **XI**

Cunc holofernes dixit ei. **Q**uo
 animo esto; et noli pauere in
 corde tuo: qm ego nūquā nocui iu
 rum. qui uoluit seruire nabucho
 donosor. regi. **P**opl's aut tuus si nō
 cōtempssit me: nō alleuassem ma
 nū meā sup eum. **N**unc aut dic m.
 qua ex causa recessisti ab eis: et pla
 cuit tibi ut uenisses ad nos. **E**t dixit
 iudith. **S**ume ūba ancille tue: qm
 si tu secutus fueris ūba ancille tue.
 pfectam rem faciet dñs tecum. **A**
 uit enī nabuchodonosor rex terre. et
 uiuit eius uirtus que est in te ad
 correptionē omnū aīalium erran
 tū: qm nō solum hōies seruiūt illi
 pre: s; et bestie agri obtemperant
 illi. **N**unciatur enim animi tui in
 dustria unūis gentib; et indica

tum est omni seculo quoniam tu solus bonus et potens es in omni regno eius: et disciplina tua omnibus peccatis predicatur. Nec hoc latet quod locutus est achior: nec illud ignoratur quod et iussit euenire. Constat enim deum nostrum sic peccatis offensum; ut mada uenit per prophetas suos ad populum: quod traderet eum pro peccatis suis. Et quoniam sciunt se offendisse dominum suum filium israel: tremor tuus super ipsos est. Insuper etiam famas inuasit eos: et ab ariditate aque iam inter mortuos computantur. Denique hoc ordinant ut inefficant pecora sua. et sanguinem eorum bibant; et sanctam dominum sui que precepit dominus non contingi in frumento uino et oleo hec cogitauerunt impendere: et uolunt consumere que nec manibus deberent contingere. Ergo quoniam hec faciunt: certum est quod in perditionem dabitur. Ad ego ancilla tua cognoscens fugi ab illis: et misit me dominus hec ipsa nuntiare tibi. Ego enim ancilla tua dominum colo: etiam nunc apud te. Et erit ancilla tua. et orabo dominum. et dicet michi quando reddat eis peccatum suum: et ueniens nuntiabo tibi. ita ut ego adducam te per medum ierusalem: et habebis omnem populum israel sicut oues quibus non est pastor. et non latrabit uel unus contra te: quoniam hec in dicta sunt per prudentiam dei. Et quoniam iratus est eis deus: hec ipsa missa sum nuntiare tibi. Placuerunt autem omnia uerba hec coram holoferne et coram pueris suis: et mirabantur ad sapientiam eius. et dicebant alter ad alterum. Non est talis mulier

super eam: in aspectu. in pulchritudine. et in sensu uerborum. Et dixit ad illam holofernes. Bene fecit deus qui misit te ante populum: ut des illum tu in manibus nostris. Et quoniam bona est promissio tua: si fecerit michi hec deus tuus. erit et deus meus: et tu in domo nabuchodonosor magna eris. et nomen tuum nominabitur in uniuersa terra. **XII**

Quoniam uisit eam introire ubi repositi erant thesauri eius: et uisit illic manere eam: et constituit quid daretur illi de conuiuio suo. Cui respondit iudith: et dixit. Aut non potero manducare ex hijs que in precipis tribui: ne ueniat super me offensio. Ex hijs autem que mecum detuli: manducabo. Cui holofernes ait. Si defecerint tibi ea que tecum detulisti: quid faciem tibi? Et dixit iudith. Non est anima tua domine meus: quoniam non expendet hec omnia ancilla tua: donec faciet deus in manu mea hec que cogitavi. Et induxerunt eam serui eius in tabernaculum quod precepit: et petiit dum introiret ut daretur ei copia nocte et ante lucem egrediendi foras ad orationem: et deprecandi dominum. Et precepit cubicularijs suis: ut sicut placeret illi. exiret et introiret. ad adorandum dominum suum per triduum. Et exibat noctibus in uallem betulie: et baptizabat se in fonte aque. Et ut ascendebat. orabat ad dominum dominum israel: ut dirigeret uiam eius ad libationem populi sui. Et introiens. munda manebat in tabernaculo: usque dum acciperet escam suam in uespere. Et factum est quarto die holofernes fe-

cit cenam seruis suis: et dixit ad uagao eunuchū. **A**dde: et suade hebream illam: ut sponte cōsentiat habitare meū. **F**edum ē enī apud assyrios. si femina irrideat uirum: agendo ut immunis ab eo tñseat. **T**unc introiuit uagao ad iudith: et dixit. **N**on uereatur bona puella intrare ad dñm meū: ut honorifice tur ante faciem eius: et manducet cum eo et bibat uinū in iocunditate. **C**ui iudith respondit. **Q**ue ego sum. ut contradicam dño meo. **O**mne qd̄ erit ante oculos eius bonū et optimū: faciā. **Q**uicqd̄ autē illi placuerit: hoc in erit optimū. omnib; dieb; uite mee. **E**t surrexit: et ornauit se uestimētis suis: et ingressa stetit ante faciem ei. **C**or autē holofernis concussū est: erat enī ardens in concupiscentia ei. **E**t dixit ei holofernes. **B**ibe nūc. et accumbe in iocunditate: qm̄ inuenisti grām corā me. **E**t dixit iudith. **B**ibam dñe: qm̄ magnificata ē anima mea hodie p̄ omnib; dieb; meis. **E**t accepit et manducauit et bibit coram eo: ea que paueat illi ancilla eius. **E**t iocundus fcs̄ est holofernes ad eam: bibitq; uinū multū nimis: quantum nūquā biberat in uita sua.

Ut autē sero fcs̄ est. **XIII**
Festinauerūt serui ei ad hospitia sua. **E**t conclusit uagao ostia cubiculi: et abiit. **E**rant autē om̄s fatigati a uino. **E**ratq; iudith sola in cubiculo. **P**orro holofernes iacebat in lectulo: nimia ebrietate so-

pitus. **D**ixitq; iudith puella sue: ut staret foris ante cubiculū. et obseruaret. **S**tetitq; iudith ante lectum orans cū lacrimis: et labioꝝ motu in silentio dicens. **C**onfirma me dñe d̄s isrl̄. et respice in hac hora ad opa manū mear; ut sicut pm̄isisti. **i**herl̄m̄ ciuitatē tuam erigas: et hoc qd̄ credens p̄ te posse fieri cogitauī p̄ficiam. **E**t cum hec dixisset. accessit ad columpnā que erat ad caput lectuli eius: et pugionē eius qui in ea ligatus pendebat. **e**xsoluit. **C**ūq; euaginnasset illum: apprehendit comā capitis eius: et ait. **C**onfirma me dñe d̄s isrl̄: in hac hora. **E**t percussit bis in ceruicē eius: et abscidit caput ei. **E**t abstulit conopeum ei a columnis: et euoluit corpis eius truncū. **E**t post percussū exiit: et tradidit caput holofernis ancille sue: et iussit ut mitteret illud in peram suā. **E**t exierunt due scdm̄ consuetudinē suam quasi ad orationē: et tñserunt castra. **E**t gyrantes uallem: uenerūt ad portā ciuitatis. **E**t dixit iudith a longe custodib; muroꝝ. **A**perte portas: qm̄ nobiscū ē d̄s: qui fecit uirtutē in isrl̄. **E**t fcs̄ est. cū audissent uiri uocem ei: uocauerūt p̄bros ciuitatis. **E**t concurrerūt ad eam om̄s a minimo usq; ad maximum: qm̄ spauerunt eā non eē uenturā. **E**t accendentes luminaria: congregauerunt circa eā uniuersi. **I**lla autē ascendens in eminentiore locū: iussit fieri silentiū. **C**ūq; om̄s tacuissent: dixit iudith. **L**audate do-

minū dñi nr̄m. qui nō deseruit sp̄an-
 tes in se. et in me ancillam suam ad-
 impleuit misericordiam suā quā p̄misit
 domui isrl̄: et interfecit in manu mea
 hostem ppli sui in hac nocte. Et p̄-
 ferens de pera caput holofernis: of-
 tendit illis. dicens. Ecce caput holo-
 fernis p̄ncipis milicie assyriorū: et
 ecce conopeum illi in quo recūbebat
 in ebrietate sua: ubi et p̄ manu fe-
 mine percussit illum dñs d̄s nr̄. Vi-
 uit aut̄ ip̄e dñs. qm̄ custodiuit me
 angl̄s eius: et hinc euntē. et ibi cōmo-
 rantē. et inde huc reuertentē. Et nō
 p̄misit me dñs ancillam suā con-
 quinari: s; sine pollutione peccati
 reuocauit me uobis: gaudentē in
 uictoria sua. in euasione mea. in li-
 batione ur̄a. Confitemini illi om̄s
 qm̄ bonus: qm̄ in seclm̄ misericordia ei.
Ben̄dicti aut̄ adorantes dñm: dixe-
 runt ad eā. **B**en̄dixit te dñs in uir-
 tute sua: quia p̄ te ad nichilū rede-
 git inimicos nr̄os. Porro orias p̄-
 cept̄ ppli isrl̄: dixit ad eā. **B**en̄dicta
 es tu filia a dño deo excelso: p̄ om-
 nib; mulierib; sup̄ terram. **B**en̄dict̄
 dñs qui creauit celum et terrā. qui
 te direxit in uulnera capitis p̄nci-
 pis inimicorū nr̄orū: quia hodie ita
 nom̄ tuū magnificauit. ut n̄ recedat
 laus tua de ore hominū qui memo-
 res fuerint uirtutis dñi in et̄nū: p̄
 quib; n̄ pepasit aīe tue. p̄ angustias
 et tribulationes generis tui. sed
 subuenisti ruine ante consp̄m dei
 nr̄i. Et dixit om̄s ppl̄s. **F**iat fiat.
 Porro achior uocatus uenit. Et dixit

ei iudith. **D**s isrl̄ cui tu testimoniuū
 dedisti qd̄ ulciscatur se de inimicis su-
 is: ip̄e caput om̄ium incredulorū inci-
 dit in hac nocte in manu mea. **S**; ut
 probes quia ita ē. ecce caput holofer-
 nis qui in contemptu sup̄bie sue dñm
 isrl̄ contempsit: et tibi interitū mi-
 nabatur. dicens. **C**ū captus fuit po-
 pl̄s isrl̄: gladio p̄forari p̄cipiam la-
 tera tua. **V**idens aut̄ achior caput
 holofernis. angustatus p̄ pauore. ce-
 cidit in faciem suā sup̄ terrā: et es-
 tuauit aīa eius. **P**ostea uō quam re-
 sumpto sp̄u recreatus ē. p̄cidiu ad pe-
 des eius: et adorauit eam: et dixit.
Ben̄dicta tu deo tuo. in om̄i tabnaculo
 iacob: qm̄ in omni gente que au-
 dierit nom̄ tuū. magnificabitur
 sup̄ te deus israhel. **XIII**

Dixit aut̄ iudith: ad om̄nē po-
 pulū. **A**udite me fr̄es. **S**usp̄e-
 dite caput hoc: sup̄ muros nr̄os. **E**t
 erit. **C**um exierit sol accipiat unus-
 quisq; arma sua: et exite cū imp̄e-
 tu: nō ut descendatis deorsum. sed
 quasi imp̄etū facientes. **T**ūc explo-
 ratores necesse erit ut fugiant: ad
 p̄ncipem suū excitandū ad pugnā.
Cumq; duces eorū concurrerint ad
 tabnaculū holofernis. et inuenerit
 eū truncū in suo sanguine uoluta-
 tū: decider sup̄ eos timor. **C**ūq; cog-
 noueritis fugere eos: ite post eos
 secuti: qm̄ d̄s conteret eos sub pedi-
 b; ur̄is. **T**unc achior uidēs uirtutē
 quā fecerat d̄s isrl̄. relicto gentili-
 tatis ritu credidit deo: et circumci-
 dit carnem p̄p̄cti sui: et appositus

est ad pplm isrl. et oīs successio eius. usq; in hodiernū diem. Nox autē ut ortus ē dies: suspenderunt sup muros caput holofernis. Accepitq; unquiscq; ut arma sua: et egressi sūt cum grandi strepitu ⁊ ululatu. Quid uidentes exploratores: ad tabnacu lū concurrerūt. Porro hy qui in tabnacu lo erant. uenientes et ante ingressum cubiculi p̄strepentes. excitandi gr̄a inquietudinē arte moliebantur: ut n̄ ab excitantib; sed a sonantib; holofernes euigilaret. Nilus enī audebat: cubiculū uirtutis assyrioz pulsando aut intrando ap̄re. S; cum uenissent duces eius et tribum et uniuersi maiores exercitus assyrioz: dixerūt cubicularijs. Intra te et excitate illum: qm̄ mures egressi de cauernis suis. audi sunt. puocare nos ad p̄lium. Tunc ingressus uagao cubiculū eius. stetit ante cortinam: et plausū fecit manib; suis. Suspiciabatur enī illū cum uidith dormire. S; cū nullū motū iacētis. sensu aurū caper. accessit primās ad cortinam: et eleuans eam. uidēs q; cadauer holofernis absq; capite. in suo sanguine tabefactū iacere sup fram. exclamauit uoce magna cum fletu: et scidit uestim̄ta sua. Et ingressus tabnacu lū uidith: nō inuenit eā. Et exiit foras ad pplm: et dixit. Una mulier hebreica. fecit confusionē in domo regis nabuchodonosor. Ecce enī holofernes iacet in terra: et caput eius n̄ est in illo. Quid cum audissent p̄ncipes ur-

tutis assyrioz. sciderūt om̄s uestim̄ta sua: et intolerabilis timor ⁊ tremor cecidit sup eos: et turbati sūt animi eoz ualde. Et factus ē clamor incōpabilis: in media castra eoz. **XV**

Qumq; om̄s exercitus decollatū holoferne audisset. fugit mens et consiliū ab eis: et solo timore ⁊ metu agitati. fuge p̄sidium sumūt: ita ut nullus loqueretur cū primo suo. s; inclinato capite relictis om̄ib; euadere hebreos quos armatos sup se uenire audierant conarentur. fugientes p̄ uias campoz. et semitas collū. Uidentes itaq; filij isrl fugientes illos. descendētes clangentesq; tubis. et ululantes post ipos; et qm̄ assyrii nō adunati in fugam ibant p̄cipites. filij autē isrl uno agmine p̄sequentes: debilitabant omnes quos inuenire potuissent. Misitq; ozias nūcios. p̄ om̄es ciuitates ⁊ regiones isrl. Om̄s itaq; regio om̄isq; urbs. electam uenitū armatam misit post eos: et p̄secuti sunt eos in ore gladij: quousq; puenirēt ad extremitatē finium suoz. Reliqui autē qui erāt in bethulia. ingressi sunt castra assyrioz: et p̄dam quā fugientes assyrii reliquerant abstulerunt: et onustati sunt ualde. Hy uero qui uictores exstiterant reuerfi sūt ad bethuliam. et om̄ia quecūq; erant illoz abstulerūt secum: ita ut nō eēt numerus in pecorib; et in uimentis et uniuersis mobilib; eoz: ut a minimo usq; ad magnū. om̄s

diuites fierent de pdationib; eoz.
 Joachin aut sumis pontifex de ihe
 rlm uenit in bethuliam cu uniuersis
 psbiteris suis: ut uideret iudith.
 Que cu exisset ad illum: benedixe
 runt illam omis. una uoce dicentes.
 Tu gla iherlm. tu leticia isrl. tu ho
 norificentia ppli nri. que fecisti uiri
 liter: et confortatu est cor tuu. eo qd
 castitate amaueris: et post uirum
 tuu alteru nescieris. Ideo et manus
 dni confortauit te: et ideo eris bndi
 cta in eternu. Et dixit omis pls. Fiat
 fiat. **P** dies aut triginta: uix collec
 ta sunt spolia assyrioz a poplo isrl.
 Porro uniuersa que holofernis pecu
 liaria fuisse pbata sunt dederunt iu
 dith. in auro et argento. et uestib;
 et gemmis. et omni suppellectili: et
 tradita sunt oia illi a plo. Et omis
 ppli gaudebat cu mulierib; et uir
 gimb; et iuuenib;: in organis et cy
Q uincant **XVI** tharis.
 uit canticu hoc dno iudith:
 dicens. Incipite dno in tympanis:
 cantate dno in cymbalis. Modula
 mini illi psalmu nouu: exultate.
 et inuocate nom eius. Dns sterens
 bella: dno nom est illi: qui posuit
 castra sua in medio ppli sui: ut eri
 per nos de manu omniu inimicoy
 nroy. Venit assur ex montib; ab aqui
 lone in multitudine fortitudinis
 sue: cui multitudo obturauit turren
 tes: et equi eoz coopuerunt ualles.
 Dixit se incensuru fines meos. et iu
 uenes meos occisuru in gladio: in
 fantes meos dare in pdam: iurgies

in captiuitate. Dns aut omps no
 cuit eu: et tradidit in manus femi
 ne: et confudit eu. Non enim cecidit
 potens eoz a iuuenib;: nec filij ty
 ran percusserunt eu. nec excelsi gigan
 tes imposuerunt se illi: s; iudith filia
 merari. in specie faciei sue dissoluit
 eu. Exiit eni se uestimto iudicari:
 et induit se uestimto leticie: in exul
 tatione filioy isrl. **I** nxit faciem su
 am unguento: et colligauit cinctu
 nos suos nutra: ad decipiendu illu.
S andalia eius rapuerunt oculos eius:
 pulchritudo ei captiua fecit aiam
 eius. Amputauit pugione ceruice
 ei. Horruerunt pse constantia eius:
 et medi audacia eius. Tunc ulula
 uerunt castra assyrioz: quando appa
 ruerunt humiles mei. arefcentes in
 siti. Filij puellar copunxerunt eos:
 et sicut pueros fugientes. occiderunt
 eos: perierunt in plo a facie dni mei.
I mnu cantem dno: ymnu nouu
 cantem deo nro. Adonay dne. mag
 nis es tu. et pclarus in uirtute
 tua: et que supare nemo potest.
T ibi seruat omis creatura tua: qa
 dixisti et facta sunt. misisti spiritu
 tuu. et creata sunt: et no est qui re
 sistat uoci tue. Montes a fundame
 tis mouebuntur cu aquis: petre sicut
 cera liquefcent ante facie tua. Qui
 aut timent te: magni erunt apud te
 p omia. **B** e genti insurgenti sup ge
 nus meu. Dns enim omps uindi
 cabit in eis: in die iudicii uisitabit
 illos. Dabit eni ignem et uermes
 in carnes eoz: ut urantur et senti

ant usq; in sempiternū. Et factū est post hec: om̄is ppl̄s post uictoriam uenit ad iher̄im adorare dñm. Et mox ut purificati sunt. obtulerunt om̄s holocausta. et uota et repmissi ones suas; porro uidith uniuersa arma bellica holofernis que dedit illi ppl̄s. et conopeū qđ ip̄a sustulāt: in anathema obliuionis. Erat aut̄ ppl̄s iocundus scđm faciē scōr: et p̄ tres m̄ses gaudiū huius uictorie celebratū est cū uidith. Post dies aut̄ illos uniuersq; redijt in sua; et uidith magna facta est in bethulia: et p̄clarior erat uniuise terre isrl̄. Erat enim uirtuti castitas adiuncta; ita ut nō cognosceret uirum omnib; dieb; uite sue: ex quo defūctus ē manassēs uir eius. Erat aut̄ festis dieb; p̄cedens cū magna gl̄a. Mansit aut̄ in domo uiri sui anno centū quinq; et dimisit abram suam lib̄am. Et defuncta ē: ac sepulta cū uiro suo in bethulia. Luxitq; eam om̄is ppl̄s: dieb; septē. In om̄i aut̄ sp̄atio uite eius nō fuit qui p̄turbaret isrl̄: et post mortē eius annis multis. Dies aut̄ uictorie huius festiuitatis ab hebreis in numero scōr dierum accipitur: et colitur a iudeis ex illo tempore usq; in p̄sentem diem. **Explicit liber uidith.**

Incipit prologus in librum hester.
Librum hester uariis translationib; constat esse uiciatum: quē ego de archiuis hebreor̄ re-
 leuans. uerbū e uerbo expressius

transuli. Quē librum editio uulgata laciniolis hinc inde uerbor̄ finib; trahit. addens ea que ex tempore dici poterant et audiri; sicut solitum est scolari; disciplinis. sumpto thēmate excogitare. quib; uerbis uti potuit qui iniuriam passus est: uel ille qui iniuriam fecit. Vos autem o paula et eustochium. que et bibliothecas hebreor̄ studiosis intrare. et interpretum certamina comprobastis; tenentes hester hebraicum librum. p̄ singula uerba nr̄am translationē aspiciate. ut possitis agnoscere. me nichil etiā augmentasse addendo: sed fidei testimonio simpliciter sicut in hebreo habetur. hystoriam hebraicam latine lingue tradidisse. Nec affectamus laudes hominum: nec uituperationes expauescimus. Deo enim placere curantes. minas hominū penitus non timemus; qm̄ dissipat deus ossa eor̄ qui hominib; placere desiderant: et scđm apostolum. qui eiusmodi sunt. serui xp̄i esse non possunt. Rufum in libro hester alphabetum ex minio usq; ad tetham litteram fecimus diuisis in locis: uolentes scilicet septuaginta interpretum ordinem per hec insinuare studioso lectori. Vos enim iuxta morem hebreor̄ ordinem p̄sequi: etiam in septuaginta editione maluimus. **Explicit prologus. Incipit liber hester.**